

ÅRSPLAN

Kamilleblom og Prestekragen
Familiebarnehager

2017-2019

Innhold

Innledning	3
Litt om oss	
Bærumsbarnehagen	4
Lekens betydning for barns utvikling	4
Arbeid mot mobbing	5
Realfag - undring og glede knyttet til matematikk og naturfag	5
Barnehagens pedagogiske innhold	6
Omsorg / Lek / Læring	6
Danning gjennom omsorg, lek og læring	
Barnehagens daglige rutiner som gir rom for omsorg, lek og læring	
Barnas medvirkning	7
Barns medvirkning / innflytelse på egen hverdag	
Det psykososiale miljøet	8
Sosial kompetanse, vennskap og samspill	
Språk	8
Språkstimulering	
Likestilling og likeverd	9
Fagområdene	9
Progresjon og tilrettelegging	
Progresjonsplan for 1-3 åringer	
Kulturarena	12
Familiebarnehagen som kulturarena	
Årskalender	
Overganger i barnas tilværelse	13
Overgang hjem til familiebarnehage	
Overgang familiebarnehage til stor barnehage	
Samarbeid med barnas hjem	13
Dokumentasjon og vurdering	13
Plan for kompetanseutvikling	14
Tverrfaglig samarbeid	14

Innledning

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet der samfunnsmandatet er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal tilby barn under opplæringspliktig alder et omsorgs- og læringsmiljø som er til barns beste.

Årsplanen inneholder informasjon om hvordan barnehagen arbeider med omsorg, danning, lek og læring for å fremme barnas allsidige utvikling samarbeid og forståelse med barns hjem. Planen gir informasjon om hvordan [barnehagelovens bestemmelser om innhold](#) følges opp, dokumenteres og vurderes.

Denne årsplanen gjelder for Kamilleblom og Prestekragen familiebarnehager. Vi velger å ha en felles årsplan da samarbeidet mellom våre to barnehagene er så tett. Årsplanen er utarbeidet i fellesskap med Miniputten og Krokus familiebarnehager da vi i nettverksgruppe har samarbeidet om utformingen. Vi er fire familiebarnehager som jobber relativt likt med samme pedagogiske plattform. Årsplanen bygger på en mal gitt fra barnehagekontoret i Bærum Kommune, hvor innhold og oppsett er bestemt sentralt i kommunen ut i fra et ønske om en likeverdig og enhetlig kvalitetsutvikling i Bærumsbarnehagene. Årsplanen legges frem på barnehagens foreldremøte, og vurderes / evalueres av foreldre og personalet ved barnehageårets slutt.

Årsplanen er et arbeidsredskap for oss som arbeider i barnehagene, og den skal gi foreldrene informasjon om hvilke tanker og ideer som ligger til grunn for det arbeidet som utføres i barnehagene. Den er i tillegg et tilsynsdokument for kommunen og eventuelle andre instanser.

LITT OM OSS:

Prestekragen familiebarnehage startet opp august 1992, og eies og drives av Anette Øverås, mens Kamilleblom familiebarnehage startet opp i mars 1995, hvor Camilla Thorsen Kulsrud er eier og driver.

Prestekragen familiebarnehage holder til i kjelleretasjen på et bolighus, mens Kamilleblom holder til i loftsetasjen på nabohuset. Lokalene er godkjent for barnehagedrift.

Barnehagene ligger i et rolig og etablert boligstrøk, med felles hage hvor muligheten for lek og annen fysisk utfoldelse er stor. Det er lekeplasser og andre friarealer/turveier i gåavstand fra barnehagene.

Det går 8-9 barn i hver av barnehagene, og alderen strekker seg fra ca. 11. måneder til litt over 3 år.

Barnehagene har god voksendekning. Det jobber to assistenter i 100% stilling i hver barnehage. Anette og Camilla har dispensasjon fra kommunen som styrer/ped.veileder for hver sin barnehage og fordeler sin stilling mellom administrasjon / styrer / ped.veileder og jobber ca. 80-100% stilling. Vi har også knyttet til oss en Barnehagelærer Elisabeth Torp (eier/styrer i Miniputten fam.bhg.) som veileder for Anette og Camilla i det pedagogiske arbeidet. Ved sykdom låner vi personale av hverandre slik at vi alltid er godt dekket opp til å ta vare på barna.

Bærumsbarnehagen

[Barnehagemelding 2015-2025](#) skal bidra til at det blir et likeverdige og enhetlige barnehagetilbud i alle Bærums barnehager, for alle barn og foreldre.

Tidlig innsats, mestringperspektivet og samarbeid og samhandling skal vektlegges i Bærumsbarnehagen. Barnehagen skal ses på som første trinn i utdanningsløpet, og lek, språk og god helse er spesielle faglige satsingsområder.

Det utarbeides sentrale [kvalitetsplaner](#) for arbeidet i barnehagene.

I den første tre-årsperioden, 2015 - 2018, skal kvalitetsutvikling i det pedagogiske arbeidet foregå hovedsakelig innenfor områdene:

- Lekens betydning for barns utvikling
- Arbeid mot mobbing
- Real-fag - undring og glede knyttet til matematikk og naturfag

I tillegg vil andre områder, som barn fra språklige minoriteter, foreldresamarbeid, barn med særlige behov, kosthold og fysisk aktivitet ha fokus. [Overgangen mellom barnehage og skole](#) er også et område det skal arbeides med.

Barnehagens årsplan er et viktig bidrag for å kvalitetssikre arbeidet i familiebarnehagen, i tillegg til vurderingsarbeid, foreldresamarbeid og refleksjoner over barnas sosiale og emosjonelle utvikling.

Lekens betydning for barns utvikling

Vi vil at alle barn skal ha en venn i barnehagen og oppleve glede og mestring ved å leke sammen med andre. Barnehagen skal ha lekemiljøer i barnehagen som gir barn med særskilte utfordringer rom og muligheter for å være den beste versjonen av seg selv i lek og samspill med andre barn.

Leken er barnas viktigste arena for opplevelser, samhandling, bearbeiding av erfaringer og utprøving. For ettåringen kan imitasjon, mimikk og latter skape relasjoner og lek som varer og varer. Gjentakelse og humor får stort rom i barnehagen hos oss. Etter hvert, når barna blir to-til tre år, blir evnen til å «late som» og forholde seg til sine, og andres roller i lek desto viktigere. Slik skaper lek en helt spesiell kvalitet i barndommen og vi vil jobbe bevisst for at alle skal føle en trygghet til å leke. Gjennom vennskap får barna unike muligheter til å praktisere sosiale ferdigheter. Det å få venner og det å få delta i leken sammen med andre er grunnlaget for barns trivsel og utvikling i barnehagen.

- Mål**
- * At vi som voksne er bevisste i hvorfor lek er så viktig for barn, og hva barn kan lære gjennom lek.
 - * Sikre at alle barna har muligheten til å leke sammen
 - * Skape et spennende og variert lekemiljø tilpasset alle barn, både i grupper og enkeltvis.

Dette ønsker vi å oppnå gjennom:

- * Tilrettelegge dagsrytmen slik at vi tar vare på den gode leken.
- * Lekende voksne, både ute og inne.
- * Lære barna at alle leker har sin faste plass
- * Observere barnas lek og følge med på hvem som leker sammen.
- * Veilede barn i lek, og lære barna lekekoder
- * Unngå å bryte opp god lek, og passe på at alle barna kommer inn i leken.

Arbeid mot mobbing

Vi vil at ingen barn skal mobbe eller bli mobbet i barnehagen. Det er utarbeidet en handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagen.

Å jobbe med sosial kompetanse i barnehagen er et viktig forebyggende tiltak mot mobbing. Dette jobber vi med hver eneste dag og i alle situasjoner. Vi må være gode til å observere barn for å se hvordan de fungerer i sosiale sammenhenger. Hvilke roller tar/får barna? Hvem blir ledere, og hvem lar seg lede? Er det noen som sliter med å komme seg inn i leken. Her har vi et ansvar for å se hvert enkelt barn, og hele barnegruppens dynamikk. Voksne i barnehagen er viktige rollemodeller for barna, og våre holdninger smitter lett over til dem. Hvilke ord vi bruker til barna, vår stemmebruk, hvordan vi roper på et barn har mer å si enn mange er klar over. Dette gjelder også foreldrene. Hvordan de omtaler andre barn og er inkluderende overfor andre har stor betydning. Den viktige måten å lære empati på er å møte empati fra andre.

Vi og foreldrene har sammen ansvar for å bygge et godt psykososialt miljø der det er rom for den enkelte og der vi tar hensyn til hele gruppen.

- Mål**
- * At alle barn opplever barnehagen som et trygt og godt sted å være.
 - * Vi voksne vil veilede barna i lek og konflikthåndtering slik at de selv stadig blir bedre i å finne metoder å løse konflikter på egen hand.
 - * Vi voksne skal være bevisste på hva mobbing kan være og hvordan vi kan jobbe forebyggende.
 - * Bevisstgjøring hos foreldrene på hva som er deres rolle i å forebygge mobbing i barnehagen.
 - * Alle barn skal bli sett av de voksne i barnehagen, og deres behov skal ivaretas.
 - * Alle barn skal få hjelp til å finne en god balanse mellom selvkontroll og selvhevdelse.

Vi voksne vil:

- * Ha fokus på leken og dens betydning for læring, og at alle skal ha en venn.
- * Tenke over hvordan vi møter barn som er i konflikt
- * Reflektere over hva vi kan gjøre for at barna skal være gode med hverandre.
- * Ha en varm atmosfære i barnehagen mellom oss voksne, og mellom barn og voksne for å forebygge mobbing.
- * Være tilstede, observerende og hjelpe et barn inn i leken som står utenfor.
- * Reflektere over hva vi sier verbalt og hva vi sier med kroppen.
- * hjelpe stille barn til å komme med, og uttrykke sine meninger.

Realfag – undring og glede knyttet til matematikk og naturfag

Vi vil at alle barn skal oppleve undring og glede knyttet til matematikk og naturfag.

Realfag er et satsningsområde i Bærum kommune. Forskning viser at realfag i barnehagen stimulerer barns kognitive utvikling. Det er viktig at barnehagen blir et sted hvor barna får gode erfaringer og opplevelser i forhold til matematikk og naturfag. Barn liker å sortere, bygge og lage mønstre. De måler, veier og sammenligner. Barn elsker å telle og hos oss gjøre vi det ofte. Telling er en av de beste måter å hjelpe barn til å utvikle tallforståelse. I tillegg til matematikk inngår «natur, miljø og teknologi» i begrepet realfag. Fagområde skal bidra til at barn blir kjent med og får forståelse for planter og dyr, landskap, årstider og vær. Det er et mål at barn skal få en forståelse av betydningen av en bærekraftig utvikling.

- Mål**
- * Utvikle barns nysgjerrighet og mattegledede, utvikle tallforståelse samt erfare og oppdage tallmessige mønstre og sammenhenger.
 - * Gi barna positive erfaringer med naturen, utvikle nysgjerrighet til teknikk og lære seg å ta vare på miljøet rundt oss.

Dette vil vi oppnå gjennom:

- * Aktive voksne som bruker matematiske begreper i hverdagen, både inne og ute.
- * Bruk av sanger, rim, regler spill og aktiviteter som stimulerer utviklingen av matematiske kompetanse, tilpasset barnas alder.
- * Bevisst bruk av tall og telling i barnehagens hverdagssituasjoner.
- * Lek med - og samtale om ulike former og mønstre i hverdagsliv og natur. Kildesortering og lære å ta vare på naturen og omgivelsene våre.

Barnehagens pedagogiske innhold

Barnehagens innhold skal være allsidig og variert, og utformes slik at hvert enkelt barn får opplevelser og erfaringer som støtte for sin utvikling av kunnskaper, ferdigheter og holdninger. Samtidig skal innholdet støtte språklig og sosial kompetanse gjennom felles opplevelser og samvær. Barnehagens oppgaver er beskrevet i [Lov om barnehager](#) og i [Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver](#).

Omsorg / Lek / Læring**DANNING GJENNOM OMSORG, LEK, OG LÆRING**

Vi ønsker å ha et fellesskap hvor åpenhet, omsorg, trygghet, tillit, glede og humor preger hverdagen. Disse forutsetningene er viktige for videre positiv utvikling og læring. Vi arbeider bevisst med å utvikle barnas sosiale kompetanse gjennom aktiv voksen tilstedeværelse / deltakelse i leken. Hvilken rolle vi som voksne har i forhold til barna og hvordan vi møter dem, er særdeles viktig. Her er også foreldrene en viktig samspillpartner gjennom å utveksle erfaringer og gi oss et innblikk i barnets unike natur og egenverd.

Mål:

- * At alle skal trives i og med barnehagen!
- * At både store og små er gode forbilder for hverandre
- * Å reagere når andre er lei seg, har vondt eller trenger hjelp
- * Å bli tatt på alvor, alle har krav på å bli sett/lyttet til
- * Å kunne leke sammen / dele leker
- * Å ta kontakt på en akseptabel måte
- * Å oppnå gruppetilhørighet og glede av samvær

Vi voksne vil:

- * ta barna på alvor, vise omsorg overfor hvert enkelt barn og lytte til det de har å si
- * være bevisst på våre roller som gode forbilder
- * at alle barn skal føle seg verdsatt og sett i gruppen
- * tilrettelegge for motorisk utfoldelse ute og inne
- * gi barna mulighet til å oppleve, utforske og stimulere interesser og nysgjerrighet i trygge omgivelser

BARNEHAGENES DAGLIGE RUTINER SOM GIR ROM FOR OMSORG, LEK OG LÆRING

Ca. klokkeslett	Aktivitet	Hvordan/hvorfor	Mål
07.45-09.30	Spiser medbrakt frokost + frukt før utetid/annen lek. De som ikke skal spise eller er ferdig deltar i frilek eller aktivitet ved bordet	Vi prioriterer en rolig start på dagen, finne sin plass i gruppen	Hvert enkelt barn skal føle seg velkommen / tid til prat m. foreldre
09.30-11.30	UTE: Fri eller organisert lek. Eventuelt tur avh. av vær og årstid. INNE: Organisert lek, forming, lesing, saml.stund	Leker i barnehagens uteområde, boltre seg i husker, lekestativ og sandkasse Oppdeling av gruppen, lek / styrt aktivitet i begge rom. Frilek	Utvikle og ta vare på gode utevaner, og gi rom for grovmotorisk aktivitet Gruppe tilhørighet, utforske nye materialer og leker. Samarbeide og dele.
11.30-12.00	Formiddagsmat	Vi spiser hjembakt brød med pålegg og oppskårete grønnsaker, lettmelk eller vann til.	Det sosiale ved å sitte sammen og spise. Sunt og næringsrikt kosthold
12.00-14.00	Sovetid / rolig lek, hvile (hvis barnet ikke skal sove)	Bleieskift og soving ute/inne. Hvile på madrass med bøker eller pusle/rolig stille lek	Hvile og ro, et avbrekk på dagen.
14.00-15.00	Ettermiddagsmåltid Samlingsstund	Vi spiser frukt/knekkebrød og drikker vann, eventuelt medbrakt matpakke eller jogurt. Vi sitter sammen i ring / rundt bordet, bruker musikk/sang/rim/regler samt bevegelser. Temaer med vær/dag/ årstid/tall og farger	Sunt kosthold, mestring og deltakelse Viktig samlingspunkt hvor vi fokuserer på gruppetilhørighet, ro og konsentrasjon, vente på tur, og ikke minst lære noe nytt!
15.00-16.15	Utelek eller organisert aktivitet inne / frilek avhengig av hvilken årstid vi er i.	Leker i barnehagen uteområde; boltre seg i husker, lekestativ og sandkasse. Innelek med pusling, lesing, dans, konstruksjon.	Frisk luft og fysisk aktivitet, motoriske og sosiale utfordringer i uteleken. Ved innelek sosialt samspill, fysisk aktivitet.

Den daglige rutinen er hele tiden avhengig av vær, årstid og dagsformen til barnegruppen. Vi som jobber her vurderer dagens gjøremål om morgenen og legger planer for hver enkelt dag. Planlegging av uken foregår på lunsjmøter og personalmøter.

Barnas medvirkning

BARNES MEDVIRKNING / INNFLYTELSE PÅ EGEN HVERDAG

Barn har krav på å bli hørt og ha innflytelse på sin egen barnehage-hverdag. De skal jevnlig få muligheten til aktiv deltagelse i planlegging og vurdering av barnehagens innhold. Barns rett til medvirkning betyr ikke at barna alltid skal få det som de vil, det handler om å gi rom for at barnas uttrykk og følelser får komme frem. Barna skal oppleve at deres tanker og meninger blir tatt på alvor og at de er med på å prege sin egen hverdag i barnehagen.

Hvor omfattende medvirkningen vil være, er avhengig av barnas alder og funksjonsnivå. Barn har mange måter å formidle sine synspunkter på, verbalspråket kan ofte være den vanskeligste måten. Små barn formidler sine synspunkter gjennom kroppsholdninger, mimikk og andre følelsesmessige uttrykk. Ved at vi voksne er aktivt tilstedeværende og deltar i barnas lek og aktivitet, vil vi ha muligheten til å fange opp barnas kroppslige og verbale uttrykk, og kunne tolke og bekrefte barnas ønsker og behov.

- Mål:**
- * at alle barn skal bli hørt og tatt hensyn til i barnehagen
 - * at barnets kroppsspråk skal fortolkes som barnets ønsker og behov når det ikke har utviklet språket.
 - * at barna i gruppen må lære seg å høre og fortolke hverandres ønsker og behov, og ta hensyn til hverandre.

Dette vil vi tilrettelegge ved:

- * at vi voksne alltid vil ha et åpent blikk for barnas individuelle ulikheter og behov i gruppen.
- * at vi er anerkjennende og tydelige voksne
- * at vi gjennom samtaler med foreldre også blir kjent med barnas særegenheter og derfor lettere kan tolke barnas uttryksmåter.
- * at vi i gruppen legger vekt på at alle får bli med og blir tatt hensyn til ut ifra deres individuelle væremåte.

Gjennom hele året vil vi være i en prosess hvor det enkelte barns ønsker og gruppens behov som helhet vil bli vektlagt og vurdert. Det er en enorm utvikling som skjer for barn i aldersgruppen 1-3 år, og det vil hele tiden skje endringer som det må tas hensyn til.

Det psykososiale miljøet**SOSIAL KOMPETANSE, VENNSKAP OG SAMSPILL**

Gjennom vennskap og deltagelse i barnehagens aktiviteter gis barna unike muligheter til å praktisere og utvikle sosiale ferdigheter. Det å få venner, bli sett og hørt, samt delta i lek er grunnlaget for barns trivsel og utvikling i barnehagen.

Med sosial kompetanse mener vi evne til å gå inn i lek og sosial samhandling med andre på en positiv måte.

- Mål:**
- * at alle barn lærer å ta initiativ på en god måte i forhold til andre
 - * At alle barn lærer å gjenkjenne og ha innlevelse i andres følelser
 - * Å utvikle evne og lyst til å glede andre
 - * Å utvikle selvkontroll / styre aggresjon / vente på tur
 - * Å utvikle evne til å føle glede, kunne slappe av, spøke og ha moro
 - * At alle barn skal få muligheten til å bidra i planlegging og vurdering av dagen

I trygge omgivelser og med stor takhøyde er det rom for barnas deltakelse og innspill. De får muligheten til å si sin mening, og den skal vektlegges i samsvar med alder og modenhet.

I barnehagen vil vi stimulere barna til å lære sosiale ferdigheter;

Gjennom tilrettelegging for:

- * løse oppgaver sammen / arbeide i grupper
- * Lage noe felles, f.eks. i sandkassen
- * Dele praktiske oppgaver, to og to
- * Rollespill / hånddukker
- * Samtaler, samlingsstund
- * Sangleker, regler
- * Bygge konstruere noe sammen
- * Lese bøker

Arbeidet med sosial basiskompetanse kan i stor grad trekkes naturlig inn i hverdagen. Det er viktig at barnehagedagen består av formell og uformell læring. Den formelle læringen er det vi ønsker å formidle til barna gjennom planlagte aktiviteter. Uformell læring skjer mer spontant. Positiv selvpoppfattelse, åpenhet, kreativitet og empati læres gjennom samspill med barn og voksne, spesielt i de såkalte «her og nå» situasjonene. Disse situasjonene er spesielt viktige i vårt arbeid med små barn.

Språk**SPRÅKSTIMULERING**

Språk er fremdeles et viktig satsningsområde i Bærum kommune, og vi vil legge vekt på et stimulerende miljø hvor språket har en fremtredende posisjon. Språket har en sosial funksjon og

er et redskap for tenkning. Barn har en medfødt evne til å lære språket, men er helt avhengig av andre for å tilegne seg det. Personalet må jobbe for å forstå mangfoldet i barnets språkuttrykk og bidra til positiv språkstimulering ved:

- Mål:**
- * At barna blir hørt, sett og anerkjent
 - * At barna får bedre språkforståelse og ordforråd
 - * At barna viser interesse for bøker
 - * At barna får kjennskap til fortellinger, sanger, rim og regler

Dette vil vi oppnå gjennom:

- * Å snakke sakte, tydelig og understreke ordene med kroppsspråk
- * Å sette ord på handlinger og ha levende mimikk
- * Å lytte/bruke sanger, rytmer, rim og regler for å bedre ordforrådet

Likestilling og likeverd

Likeverd handler om å se individet ut fra en grunnforståelse om at alle mennesker er like mye verdt, og skal møtes likeverdig til tross for ulike forutsetninger. Det vil si uavhengig av hvor de er født, hvilken alder og funksjonsevne de har, og om de er født gutt eller jente. For å behandle alle likeverdig, må en av og til forskjellsbehandle, nettopp fordi alle har forskjellige utgangspunkt.

Likestilling handler om å gjenkjenne strukturer i samfunnet, som bidrar til at kjønnene gis ulike forutsetninger og muligheter. Det er derfor nødvendig å se på gutter og jenter, menn og kvinner som grupper, for å kunne se mønstre som skaper forskjeller. Likeverd og likestilling skal ligge til grunn for all pedagogisk læring i barnehagen.

Likestilling i barnehagene er et stort satsningsområde både statlig og kommunalt. Hos oss i familiebarnehagen er vi opptatt av å **se alle barna som enkeltindivider** uavhengig av alder, kjønn, funksjonsnivå og etnisk, sosial og kulturell bakgrunn. Vi oppmuntrer alle til å delta i fellesskapet og alle barnehagens aktiviteter. Alle får de samme mulighetene, og barna får varierte utfordringer ut ifra mestringsnivå. I tillegg er vi bevisste og arbeider kontinuerlig med våre holdninger og verdier som voksne, og hvordan vi opptrer i møte med andre. Det er viktig å være bevisst på hvordan vi signaliserer våre holdninger til barna i deres barnehagehverdag. Spesielt i barns lek har vi fokus på likestilling og likeverd; at alle barn skal ha like utfordringer og muligheter, og at vi som voksne er gode rollemodeller slik at vi kan videreføre gode verdier til barna.

Fagområdene

Rammeplanen deler barnehagens innhold inn i syv fagområder. Når barna er mellom 1 - 3 år må tilretteleggingen for læring legges på et nivå som er tilpasset aldersgruppen. Men gjennom våre daglige rutiner, og ved å følge årstider og tradisjoner, samt samlingsstunder og felles aktiviteter ute og inne, vil vi bestrebe oss på en tilegnelse av kunnskaper innenfor alle fagområdene som er nevnt nedenfor:

1. Kommunikasjon, språk og tekst:

Samtaler, lesing, uttrykke seg, kroppsspråk, lytte til andre, deltakelse i samlingsstund.

2. Kropp, bevegelse, mat og helse:

Utelek i ulike årstider, dans, mestring av egne ferdigheter. Organisering av hverdagen slik at det finnes en gjennomtenkt veksling mellom perioder med ro, aktivitet og måltider, bidra til sette pris på sunn og næringsrik mat.

3. Kunst, kultur og kreativitet:

Forming, felles aktiviteter, musikk, bevegelse og dans

4.Natur, miljø og teknologi:

Turer i naturen, iakttagelse av dyr, insekter, eksperimentering, skiftninger i naturen, utforskning, kildesortering, vise omsorg og lære seg å ta vare på omgivelsene og naturen.

5.Etikk, religion og filosofi:

Tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier (dvs; takk for maten, si unnskyld, be pent!), interesse og respekt for hverandre. Innsikt i høytider og tradisjoner.

6.Nærmiljø og samfunn:

Bli kjent med nærmiljøet, for eksempel ved turer, elven og skogsområder i nærheten. Vi lærer enkle trafikkregler; oppmerksomme på biltrafikken, stoppe før vi krysser vei, krysse i fotgjengerfelt, alltid holde i hånden el.vognen når vi er på tur. Alltid ha på refleksvester!

7.Antall, rom og form:

Lek med tall; f.eks. telle kongler, spader, postkasser, gutter og jenter. Telleregler, Lek med former; klosser, sandkasseformer, klippe/lime. Sortering og gjenkjenning av størrelser; f.eks. stor/liten, høy/lav osv.

Eksempler på hvordan vi bruker fagområdene kommer tydeligere frem i barnehagens progresjonsplan for 1-3 åringer (side 9).

PROGRESJON OG TILRETTELEGGING

Progresjon betyr fremskritt. Det du ikke kan eller får til i dag, får du til i morgen eller neste år. Vi støtter barna fra å herme etter lyder til å kunne uttrykke seg verbalt, fra å bli matet til å kunne spise selv. Fra første fingerdypp i malingen til pinsettgrep og pensel. Fra "mitt og meg" til "oss og dele". Det er viktig å påpeke at progresjon er en prosess, resultater måles ikke. Det er synlig vekst og utvikling som er i fokus.

Forskning på de minste barna gjør at synet på dem har endret seg drastisk de senere årene. Fra å være passive mottakere av stell og omsorg, ser vi at de i aller høyeste grad er medspillere og utforskende i egne liv. De påvirkes av omgivelsene sine, og påvirker seg selv. Utvikling og progresjon i småbarnsalderen er en sammenheng mellom å tilegne seg kunnskap og å lære seg ferdigheter.

Familiebarnehagen er en liten gruppe enkeltindivider, hvor hvert enkelt barn og deres behov og utvikling kommer tydelig frem gjennom dagen. Barnas progresjon tydeliggjøres gjennom kontinuerlig observasjon og tilrettelegging, og sees i sammenheng med barnets alder og gruppens sammensetning.

Progresjonsplan for 1-3 åringer

Lek Ute/inne Fagområde: 1,2,3,6	Sosialt samspill Fagområde: 1,3,5	Språk/ Kommunikasjon Fagområde: 1,3,4,5,7	Motorikk Fagområde: 2,3,4,6	Antall, rom og Form Fagområde: 1,4,7	Forming Fagområde: 1,3,5	Barns Medvirkning Fagområde: 1,2,5	Selvstendighet i Hverdagsaktiviteter Fagområde: 1,2,5
<p>Vise interesse og nysgjerrighet.</p> <p>Utforske og oppleve (sansелек)</p> <p>Enkel konstruksj. lek</p> <p>Parallell-lek (å leke ved siden av hverandre)</p> <p>Begynne med samlek/rollelek/late som lek.</p> <p>Holde på med lek/akt. over tid</p> <p>Ta initiativ til lek</p> <p>Vente på tur, gi og ta.</p> <p>Bli trygg på uteområdet og bli kjent med lekeapparater (huske/sklie etc)</p> <p>Leke ute i allslags vær</p> <p>Bevege seg i ulent terreng</p> <p>Hjelpе til å rydde</p> <p>Enkle trafikkregler på tur</p>	<p>Ha gruppe-tilhørighet og glede av samvær med andre.</p> <p>Være med å trøste og vise omsorg (empati)</p> <p>Begynne turtaking (bytte på å bestemme og å ta initiativ)</p> <p>Ha egen humor og forstå enkel humor og vise glede.</p> <p>Prøve å løse konflikter med ord (ikke fysisk)</p> <p>Be voksne om hjelp når de trenger det.</p> <p>Vise omsorg for andre.</p> <p>Være inkluderende.</p>	<p>Forstå enkle beskjeder (eks skal vi lese? / hvor er....? Kan du hente....?)</p> <p>Vite hvor nesen, munnen øynene er</p> <p>Si enkle ord 2-ords setninger (2-åringer)</p> <p>Reagere på navnet sitt og Kjenne igjen navn på barna og voksne i gruppen.</p> <p>Kjenne igjen og etter hvert kunne sanger/regler/sangleker</p> <p>Uttrykke følelser</p> <p>Forstå en del begreper (preposisjoner, entall/flertall, farger, tall og bokstaver)</p> <p>Kjenne igjen navnet sitt skriftlig.</p> <p>Begynne å sette ord på følelser</p>	<p>Lære å gå, hoppe, løpe</p> <p>Forsere hindere</p> <p>Gjenkjenne en del kroppsdelene</p> <p>Tegne Pusle Holde farge-blyant/pensel</p> <p>Trille ball</p> <p>Ta imot og sparke ball</p> <p>Klatre</p> <p>Pusle puslespill med 6-12 brikker</p> <p>Øve på blyantgrep</p> <p>Hoppe, hinke, balansere.</p> <p>Tre store perler på snor, etterhvert små perler</p>	<p>Kjenne plasser sin i garderoben og ved bordet.</p> <p>Telle 1-2-3</p> <p>Forstå forskjellen på tom/full, liten/stor, over/under</p> <p>Orienter seg i de ulike rommene i bhg.</p> <p>Sortere leker/gjenstander etter farge og form.</p> <p>Forstå tidsbegrepet; i dag og i morgen.</p> <p>Klassifisere, sortere etter form, farge og str</p> <p>Forstå høy/lav, lang/kort, tykk/tynn.</p> <p>Telle til ti.</p>	<p>Sanse, oppleve og få kjennskap til ulikt formingsmatr.</p> <p>Øve på å rive, krølle og lime silkepapir.</p> <p>Male med forskjellige farger.</p> <p>Fingermaling og pensel</p> <p>Øve seg på å holde blyant og tegne</p> <p>Lage ulike ting av plastelina el. trolledeig.</p> <p>Øve på klipping</p> <p>Trene på pinsettgrep.</p> <p>Lage perlekjede/ bruke perlebrett.</p> <p>Kjenne igjen farger ved maling</p>	<p>Uttrykke ønsker og behov, (med kroppsspråk og etter hvert verbalt språk)</p> <p>Hente det de vil ha.</p> <p>Være med å velge aktiviteter, leker og lignende (eks. trekke ting i saml.stund, peke ut leker, bøker, osv.)</p> <p>Hjelpe til med praktiske gjøremål</p> <p>Etter hvert uttrykke ønsker som skal være med på å bestemme tema, innhold og utvikl. i bhg.(lek og aktivitet, hvem de vil være sammen ved, hva de vil spise, osv.)</p>	<p>Vise interesse for å spise/drikke selv.</p> <p>Drikke av kopp</p> <p>Sette pris på sunn og næringsrik mat.</p> <p>Ta på / av enkle plagg, som tøfler.</p> <p>Medvirke i påkledning.</p> <p>Kjenne rutiner som rydde, dekke på, vaske hender.</p> <p>Kunne hjelpe til, utføre enkle oppgaver.</p> <p>Kildesortering.</p> <p>Fysisk velge aktiviteter/ leker</p> <p>Rydde etter seg</p> <p>Ha tingene sine på sin egen plass.</p> <p>Kunne kle av og på seg en del tøy og sko.</p>

Kulturarena

FAMILIEBARNEHAGEN SOM KULTURARENA

Barnehagen har en viktig rolle som arena for utvikling av kulturell identitet. For at barna skal forstå det samfunnet de lever i, er forståelse og erfaringer en viktig del av barns kulturelle læring. Det gjelder både den **hverdaglige kulturen**; som f.eks. sanger vi synger, eventyr og fortellinger som blir formidlet og turer /bli kjent i nærmiljøet, samt den mer **tradisjonelle festkulturen** hvor vi markerer årets merkedager og høytider; som eks. julen, karneval, påske, 17 mai osv. Kultur handler om arv, tradisjoner og fornyelse. Hos oss har vi faste tradisjoner gjennom hele barnehageåret, hvor barna lærer tradisjonelle sanger knyttet til høytider og merkedager. Dette kommer også frem i årskalenderen vår:

ÅRSKALENDER

Dokumentasjon og vurdering av barnehagearbeidet

Måned	Barn	Personale	Foreldre	Mål
August/ september	Tilvenning og observasjon av nye barn. Ny gruppetilhørighet	Gjennomgang av rutiner Bli kjent med nye barn/nye ansatte Lunsmøter. Nettverksmøte	Samtaler m. nye foreldre.	Trygge barn, Bli kjent Innarbeide gode rutiner
Oktober	Høst Bli kjent i nærmiljøet	Personalmøte Foreldremøte	Foreldremøte; div info, valg av SU, godkjenning av årsplan	Sosial utvikling Gruppetilhørighet Turer
November	Høst og mørke Inneaktiviteter; Eventyr, farger / antall /Vennskap	Observasjoner, Lunsmøter/planl. Nettverksmøte	Ved behov/ønske: Foreldresamtaler	Deltagelse Forandringer i naturen Fantasi og kultur, lære å telle
Desember	Advent Juleforberedelser Nissefest Formingsaktiviteter	Tilrettelegge for juleaktiviteter, Lunsmøter/planl. Julebord	Gløgg og pepperkaker:	Tradisjoner, gruppetilhørighet og deltagelse
Januar	Snø og vinter Dyr	Systematisk observasjon, Personalmøte/ lunsmøter/planl.		Vinter / lek Kjente dyr
Februar	Lek / sos.tilhørighet Vinter / snø Musikk og dans Karneval uke 7	Lunsmøter/planl.	Foreldresamtaler	Sosial utvikling, deltagelse Motorisk trening
Mars	Snøsmelting / vann Endringer i naturen Kropp og bevegelse Utelek Påskeforberedelser	Lunsmøter Medarbeider-samtaler Nettverksmøte	Foreldresamtaler	Mestring og deltagelse Endringer i naturen Tradisjoner
April	Vår / utelek Endringer i naturen "nytt liv" plante og se det gro	Personalmøte Lunsmøter/planl.	Vårskriv, div info.	Se at naturen våkner til liv. Bli kjent med årstiden. Sosial utvikling
Mai	17. mai, Blomster/farger Fotografering	Lunsmøter Nettverksmøte	Dugnad	Tradisjoner Se at naturen våkner til liv. Deltagelse og mestring
Juni	Sommer Utelek / vann Kropp og bevegelse Lek på tvers av avdelingene	Evaluering av året, Sommeravslutning	Evaluering av året Picknik i hagen (slutten av juni)	Sosial utvikling Bevegelse og mestring Forberedelse til ny barnehage

Overganger i barnas tilværelse

Bærum kommune har fastsatte rutiner for [overgang fra barnehage til skole](#).

Vi har ingen barn opp til skolealder så vår overgang blir mellom:

HJEM OG FAMILIEBARNEHAGE

Familiebarnehagen er mange barns første opplevelse av å være borte fra sine foreldre. Det er derfor utrolig viktig at vi tilrettelegger for en god og trygg start for hvert enkelt barn. Vi tilpasser rutiner og organiserer tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent og etablere gode relasjoner og trygghet til både oss som jobber her og de andre barna. Vi tar oss god tid til samtaler med foreldrene, slik at vi får vite mest mulig om barnas behov, rutiner og eventuelt ønsker.

FAMILIEBARNEHAGE OG BARNEHAGE

Slutt dato for barn i familiebarnehagen er ikke alltid gitt. Foreldrene velger selv, å ta ut barn når det passer deres livssituasjon. Barn som fyller tre år i løpet av året slutter vanligvis til sommeren dette året. Foreldrene blir informert om søknadsfrister i kommunen.

Barna blir forberedt gjennom samtaler og selvstendig deltakelse i hverdags aktiviteter. Sånn som påkledning, spise selv osv.

Overgangs rutiner; besøk i ny barnehage går direkte mellom foreldre og den nye barnehagen.

Samarbeid med barnas hjem

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling (jf. [barnehageloven](#) § 1).

Alle barna hos oss er mellom 1-3 år. For barn i denne alderen er behovet for omsorg og nærkontakt med voksne ekstra viktig å ivareta.

Små barn er avhengig av at de voksne som står dem nær har en åpen dialog seg i mellom.

Foreldrene er viktige samarbeidspartnere; de kjenner sine barn best og er en ressurs for barnehagen. I en liten barnehage er mulighetene for å skape et nært samarbeid mellom foreldre og personalet gode. Vi krever av oss selv og forventer av foreldrene, at hver og en bidrar til at dette samarbeidet blir best mulig. Viktig i samarbeidet er at vi utveksler informasjon om barnet og at vi har en åpen dialog der ulike synspunkter kan diskuteres. Det er også viktig å gi hverandre tilbakemeldinger om barnas opplevelser i barnehagen.

Daglige bringe / hente situasjoner, foreldresamtaler, foreldremøter og andre fellesarrangementer gir gode anledninger til gjensidig kontakt.

Det er foreldregruppen som utgjør foreldrerådet, og det velger også representanter til samarbeidsutvalget.

Dokumentasjon og vurdering

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal planlegges, dokumenteres og vurderes. Den enkelte barnehage står fritt til å velge metoder og omfang ut fra lokale forutsetninger og behov. Gjennomføringen av planene må være så fleksibel at det er rom for spontanitet og barns medvirkning. Barnehagens styrer har et særlig ansvar for å iverksette og lede barnehagens arbeid med planlegging, dokumentasjon og vurdering. Pedagogisk leder har ansvar for planlegging, dokumentasjon og vurdering av arbeidet i barnegruppen han/hun har ansvar for ([rammeplan](#), kap. 4).

Vurdering er en kontinuerlig prosess som bygges på dokumentasjon og sees i forhold til årsplanens mål, individuelle og gruppevis inndelinger, samt barnehagen som helhet.

Ut i progresjonsplanen vurderer vi barnets utvikling og dokumenterer dette gjennom bilder og arbeider i barnas permer, samt i samtaler med foreldrene. I løpet av året vil det også være en til to foreldresamtaler hvor barnet blir observert og hvor foreldrene får et mer detaljert innblikk i barnets hverdag i barnehagen. Når det gjelder foreldrenes medvirkning blir evalueringen på slutten av året sterkt vektlagt når vi legger grunnlaget for ny årsplan. Ellers er både daglige

samtaler, felles sammenkomster, foreldresamtaler og foreldremøter arenaer hvor foreldrenes ideer og vurderinger har innvirkning på barnehagens innhold. Barnehagene våre er små enheter hvor alle medarbeidere har en innflytelse på den pedagogiske plattformen som vi bygger på. Hele personalgruppen har en direkte innvirkning på hele prosessen fra planlegging til vurdering (lunsjmøter, personalmøter, kurs, etc.).

Plan for kompetanseutvikling

Som pedagogisk samfunnsinstitusjon må barnehagen være i endring og utvikling. Barnehagen skal være en lærende organisasjon slik at den er rustet til å møte nye krav og utfordringer. Kvalitetsutvikling i barnehagen innebærer en stadig utvikling av personalets kompetanse ([rammeplan](#), kap. 1.7).

Personalet får økt kompetanse gjennom kurs, styrermøter og faglige diskusjoner. Vi har fokus på kompetanseheving på planleggingsdager, personalmøter og nettverksmøter. Faglige diskusjoner rundt holdninger og væremåter gir økt bevissthet rundt egen praksis og ens eget arbeid.

Tverrfaglig samarbeid

Det er viktig med et godt samarbeid med instanser som PPT, barneverntjenesten og helsetjenester for barn og unge slik at barnet mottar et treffsikkert og helhetlig tilbud, og for å få til så gode tiltak som mulig i barnehagen. Alle samarbeidende parter har et selvstendig ansvar for at de ulike tiltakene som barnet mottar er godt koordinert. Tverrfaglighet og helhetlig tenkning er derfor svært sentralt for de som arbeider i barnehagen ([barnehagemeldingen](#), s. 24). «Tidlig innsatsteam» er et ambulerende team i Bærum, som består av barnehagen, PP-tjenesten, barnevern og helsetjenester, hvor foreldre kan få drøftet sin sak tverrfaglig.

I tillegg til Tverrfaglig utvalg, PPT og helsestasjonen kan vi også innhente kompetanse og ressurser fra språksenteret.

Styrer/ eier i familiebarnehagene jobber også nært sammen i nettverksgruppe, med samordning og deling av erfaringer i det pedagogiske arbeidet. Nettverksgruppen består av Miniputten, Krokus, Kamilleblom og Prestekragen familiebarnehager.